

СУЧАСНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному посткризовому етапі розвитку економіки повинно гостро стояти питання організації внутрішнього контролю суб'єктів господарювання. Це потрібно, в першу чергу, власникам підприємств, оскільки вони повинні бути впевненими в отриманні стабільного прибутку, в здійсненні економічно доцільної діяльності із дотриманням норм законодавства. Працівники підприємств зацікавлені вчасно отримувати заробітну плату, відповідну із вкладеною працею. Інвесторам важливо повернути вкладені кошти та отримати на кожну гривню прибуток. Банки, постачальники, клієнти повинні мати впевненість в надійності свого контрагента.

Сьогодні внутрішньому контролю приділяють не достатньо уваги на практиці. Про це свідчить нестабільний стан багатьох підприємств. Недостатній рівень організації контролю – це не головний чинник неуспіху вітчизняних підприємств, але її ефективна організація дозволяє організувати ефективно й діяльність підприємства в цілому.

Контроль повинен бути багаторівневим, всеохоплюючим, постійним. Тільки за цих умов він буде діяти. Також контроль повинен бути націлений не на те, щоб виявити та покарати винних, а попередити здійснення неправильної, незаконної, неефективної, недоцільної операції. Однією із його задач повинен бути контроль за оптимальним розподілом та використанням ресурсів підприємства, синхронізований із логістикою, оптимізаційним плануванням, прогнозуванням.

Ефективна організація внутрішнього контролю в системі управління фінансовими потоками сприяє веденню чесного та відповідного законодавству бізнесу, а також зменшенню рівня навмисних і ненавмисних помилок, порушень та зловживань. Організація внутрішнього контролю передбачає [1, с. 81]:

– наявність працівників-контролерів для малих підприємств або спеціального підрозділу, який виконує функції внутрішнього контролю, для середніх та великих підприємств;

– чітку регламентацію функцій працівників-контролерів та працівників, на робочих місцях яких в певних обсягах здійснюється контроль;

– використання окрім нормативно-правових актів спеціальних внутрішніх документів (стандартів, положень), які регламентують здійснення контролю на підприємстві;

– методичне забезпечення, яке використовується в процесі контролю для перевірки різних об'єктів бухгалтерського обліку;

– інформаційне забезпечення, яке формується за рахунок даних бухгалтерського обліку і поповнюється за рахунок результатів внутрішнього контролю;

– застосування автоматизованих інформаційних систем і технологій для вирішення задач контролю, що дозволяє прискорити обробку інформації і вивільнити контролера від здійснення рутинних операцій;

– застосування комплексу прогресивних і дієвих заходів, методів, інструментів, які засновані на використанні засад економічного аналізу та економіко-математичного моделювання.

Сучасний рівень інформаційних технологій та складність, трудомісткість процедур контролю уможливають використання автоматизованих інформаційних систем для його здійснення. Це повинен бути інтегрований в систему підприємства програмний комплекс, який дозволяє автоматично проконтролювати на будь-якому рівні організації будь-яку господарську операцію незалежно від наявності контролера. Тільки автоматизований контроль може бути постійним, суцільним, не залежати від людського фактору. Такий контроль можна здійснювати не тільки за результатами, що не завжди є ефективним, але й попереджуючи виконання незаконної або неефективної операції. Завдяки автоматизації контролю збільшується швидкість, якість обробки інформації в його процесі, перевірка більших обсягів інформації, підвищується достовірність його результатів.

З позицій системного підходу організація внутрішнього контролю – це упорядкована сукупність таких підсистем, як інформаційна, кадрова, організаційна, методична, технічна, програмна, правова, під управлінням яких здійснюється перетворення інформації щодо об'єктів контролю для отримання рекомендацій апарату управління стосовно зміни технології здійснення підконтрольного процесу або усунення помилок.

Для ефективної організації системи внутрішнього контролю необхідно забезпечити здійснення і попереднього, і поточного, і контролю за результатами. Оскільки не існує універсального методу, який б забезпечував стовідсотковий результат, то паралельне використання заходів цих видів контролю забезпечить надійність та ефективність системи управління в цілому.

Для організації попереднього контролю на підприємстві необхідно розробити систему обмежень на виконання операцій (щоденні плани в розрізі аналітики напрямків запланованого використання коштів). При здійсненні операції відбувається звернення до такого плану і порівняння з ним. Це повинно здійснюватися за допомогою автоматизованої системи підприємства. Якщо існують розбіжності, то виконання операції узгоджується з керівництвом або відхиляється, якщо вона незаконна. Дана система передбачає розподіл функціональних обов'язків виконавців на кожному етапі процесу: план формує працівник фінансового відділу, його узгоджує керівник, операцію здійснює бухгалтер, контроль відбувається автоматично, операцію здійснює виконавець, контролер аналізує результат виконання. Реалізація такої схеми забезпечує інформаційну інтеграцію підсистем управління – планування, обліку, аналізу та контролю.

Для забезпечення поточного контролю пропонуємо його організацію у відповідності з інформаційними потребами на кожному рівні управління підприємства. Тобто контроль повинен здійснюватися на кожному рівні управління підприємством: самоконтроль на робочих місцях, моніторинг на нижчих та середніх ланках управління, контроль у формі ревізій та внутрішній аудит для управління верхньої ланки. Кожний вищестоящий рівень контролю використовує інформаційні об'єкти, підпорядковані нижчестоящій ланці управління. Результати контролю враховуються при прийнятті рішення на відповідному та вищестоящому рівнях суб'єкта управління. [1, с. 83-84]

З метою забезпечення організації контролю за результатами необхідно налаштувати зворотні зв'язки між суб'єктами і об'єктами управління, налагодження яких позитивно вплине на ефективність системи контролю і зробить можливим здійснювати контроль постійно на протязі всього виробничого циклу, що приведе до зменшення грошових і часових витрат на контроль.

Таким чином, внутрішній контроль повинен охоплювати всі ділянки господарської діяльності підприємства, здійснюватися на всіх рівнях його управління, використовувати комп'ютерні технології. Тільки за цих умов буде забезпечено його ефективність.

Список використаних джерел

Яровенко, Г.М. Організаційні заходи забезпечення ефективного функціонування внутрішнього контролю підприємств [Текст] / Г.М. Яровенко // Науковий вісник Державної академії статистики, обліку та аудиту. – 2008. – № 1 (18). – С. 80-87.

Надруковано:

Яровенко, Г.М. Сучасна модель організації внутрішнього контролю підприємств [Текст] / Г.М. Яровенко // Актуальні проблеми розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (7-8 жовтня 2010 р.). - Полтава: ТОВ "АСМІ", 2010. - С. 462-465.